

A Christkindl-járás szokása Herenden – ma is élő néphagyomány

A német nyelvű leánybetlehemes játék, az úgynevezett „*Christkindlspiel*” több bakonyi faluban ismert, de a szereplők ruházata, énekeik dallama és szövege, a játék koreográfiája eltéréseket mutat.

Ezt német nyelvű leánybetlehemesként ismertté vált hagyományt minden bizonnyal a német földről betelepült lakosság hozta magával és őrzi mintegy két és fél évszázada.

Christkindl-játék 1929-ben

A második világháború éveiben, illetve azt követően nem járta a csoport a települést. Majd az 1960-as évektől újabb, mintegy 20 évig tartó szünet következett be.

A játék szereplői az 1960-as években

A szokás újraélesztésére 1983-ban, kezdő tanárként szántam rá magam. Egy családi fénykép került a kezembe, amely kisgyermekként csodás öltözetű „angyalok” körében ábrázolt. E kép titkát kutatva, rossz minőségű magnófelvételek és idősödő asszonyok segítségével bomlottak ki lassan a feledés homályából a dalszövegek és a játék koreográfiája. A ruhák elkészítését nagynéném, Gösi Józsefné vállalta emlékei és egykori fényképek alapján.

A szereplők

A leánybetlehemes játékban részt vevő lányok száma nyolc, életkoruk 12-16 év. (A felújítás során fiúk is kerültek a csoportba.)

Ruházatuk alapja fehér sifonból vagy lenvászonból készült alsó- és felső szoknya (*Unterkittel, Kittl*) és hosszú ujjú fehér ing (*Blusn*). Ezeket egészíti ki a színes kasmír mellény (*Leiwel*), a fehér vállkendő (*Halstichl*) csipke vagy madeira díszítéssel, fejükön mirtuszkoszorú (*Kranzl*), valamint a különböző szalagokból, gyöngyökből, flitterekből készült díszek. Kezüken fehér kesztyűt (*Handschih*), lábukon korábban fekete vagy barna patentharisnyát (*Strimpfi*) és magas szárú fűzős cipőt (*Schui*) viselnek. Hajukat már előző este több ágból készült koszorúba fonják.

Christkindl-játék 2013-ban

A betlehemi csillag

A sorban az első helyet a Hírnök angyal (*Varpot*) foglalja el. Alapöltözéke fölé szalagokkal díszített, aprópöttyös kötény, széles, farkasfogakkal és flitterekkel díszített szalagöv kerül. Nyakában kettős húzott madeira gallért, csuklóján hasonló kézelőt, kezében csipkés fehér zsebkendőt visel. Mellét az ún. „szív” díszíti. A szívet is szalagokkal varrják ki, közepére mirtuszt helyeznek. Fején mirtuszkoszorút hord, amely papírvirágokból vagy viaszból készült. Kezében a betlehemi csillagot jelképező csillagot tartja. Ennek alapja fából készült. Nyeles, tetején kereszttel ellátott kellék. Gyöngyszemmel díszített papírvirágokkal rakják ki.

Mellette a két gyertyás angyal (*Kirzenengel*) áll. Ruházatuk hasonló a hírnök angyaléhoz, kötényük piros. Kezükből gyertyát (*Kirzen*) tartanak.

A bölcső

Őket követi a sorban Mária (*Maria*) világos kötényében. Ő viszi a bölcsőt (*Wiegn*), amit ráncolt szalagokkal vonnak be és gyöngyökkel varrnak ki.

A feldíszített gyertyák

Az ötödik szereplő az istállós angyal (Stallengel). Külsőre a kétgyertyás angyalhoz hasonlít. Kelléke a betlehemi istálló annak minden szokásos, természetes anyagokból készített figurájával.

A betlehemi istálló

Hatodikként áll a sorban a kis Jézus (Christkind), fején kendővel. Egyik kezében almába tűzött rozmaringágot, a másikban korbácsot tart. Az alma az élet jelképe, a rozmaring a magyarországi németiség fontos életszakaszaiban felbukkanó kiskerti dísznövény.

Alma rozmaringággal

A sort két, néha egy Potzemann zárja. Bő szárú fehér lenvászon gatyát, piros, kartonból készült püspöksüveget, kenderkóc bajuszt és fehér inget visel. Tarisznyába gyűjti az adományokat. Vesszőből font korbácsával oda is suhint a gyermekeknek, nagyobb lányoknak, ezzel kívánva nekik egészséget.

A templom előtt, rorátéra menet

A betlehemes játék menete

A Christkindlspiel december 24-én hajnalban a rorátén való részvétellel kezdődött és kezdődik ma is, s az éjféli misén fejeződött be. Házról házra jártak. Énekeik az 1950-es évekig kizárólag német nyelvűek voltak. Napjainkban a lakosság igénye szerint énekelnek magyar vagy német nyelven, esetleg két szólamban.

Jutalmuk a házigazdától dió, alma vagy krajcár volt, amit a *Potzemann* gyűjtött a tarisznyájába.

A kezükben hordott kellékek az éjféli mise alatt a Mária-oltáron kapnak helyet ma is, s ott is maradnak egészen Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepéig, február 2-ig.

(A gyűjtést végezte: Arnold Mária)